

Oulun vankilan luontoselvitys 2022

Senaatti-kiinteistöt

101020136-001

Yhteyshenkilö

Sari Ylitulkkila, AFRY Finland Oy

Pvm.

8/11/2022

Projektiviite

101020136-001

Raportin tarkistaja

Ella Kilpeläinen, AFRY Finland Oy

Asiakas

Senaatti-kiinteistöt

Oulun vankilan luontoselvitys 2022

Sisältö

1	Johdanto.....	3
2	Selvitysalue.....	3
3	Aineisto ja menetelmät	4
3.1	Lähtötiedot	4
3.2	Maastokartoitukset.....	4
4	Selvityksen tulokset.....	5
4.1	Luonnonympäristön yleispiirteet	5
4.2	Natura 2000 -alueet ja muut aluemaiset suojelukohteet	5
4.3	Selvitysalueen kasvillisuus.....	5
4.3.1	Luontotyypit ja lajisto.....	5
4.3.2	Luontoarvokohteet.....	9
4.3.3	Vieraslajit.....	9
4.3.4	Muut kasvihavainnot	11
4.4	Eläimistö	12
4.4.1	Maastokäynnillä tehdyt havainnot	12
4.4.2	Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajit	15
5	Maisemapuut.....	16
6	Johtopäätökset ja suositukset.....	18
7	Lähteet.....	19

Raportin valokuvat: Sari Ylitulkkila, AFRY

Liite 1. Selvitysalueen rajaus, maisemapuut, vieraslajit ja valokuvien ottopaikat.

1 Johdanto

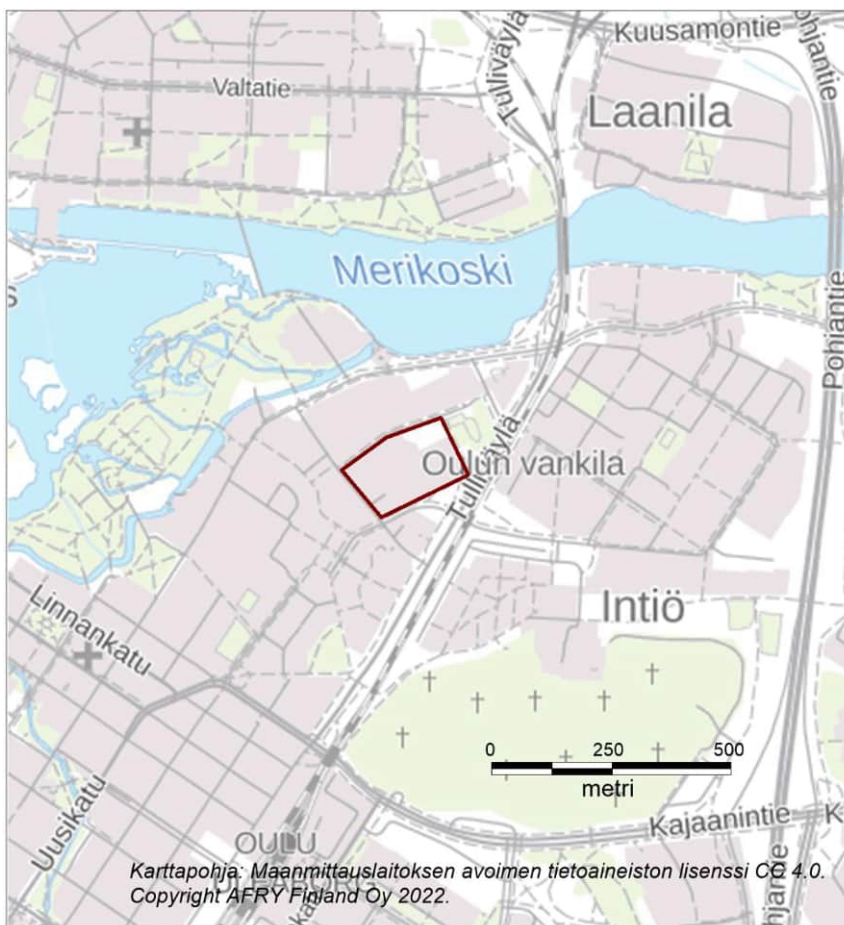
Oulun vankila on siirtymässä pois nykyisistä tiloistaan loppuvuodesta 2025 ja vankila-alueelle etsitään uutta käyttöä. Alueella alkavaan kaavaprosessiin liittyen Senaatti-kiinteistöt teetti vankila-alueelle luontoselvityksen.

Vuoden 2022 luontoselvitys sisälsi kasvillisuuteen keskittyneen maastokäynnin. Luontoselvitystä täydennetään vuonna 2023 tarvittavilla eläimistöselvityksillä. Luontoselvitykset laaditaan asemakaavan edellyttämällä tarkkuudella. Alueelta on laadittu myös maisemaselvitys (AFRY Finland Oy 2022).

2 Selvitysalue

Selvityksen kohteena on Oulun vankilan aidattu alue, jonka kokonaispinta-ala on 2,9 hehtaaria. Vankilan muurien sisäpuolista aluetta (0,9 ha) ei selvitetty, joten luontoselvitysalue oli noin 2 hehtaarin kokoinen.

Oulun vankila sijaitsee Oulun kaupungin keskustan läheisyydessä, Myllytullin kaupunginosassa (Kuva 1).

Kuva 1 Selvitysalueen sijainti ja rajaus.

3 Aineisto ja menetelmät

3.1 Lähtötiedot

Selvityksen lähtötietoina käytettiin muun muassa Suomen ympäristökeskuksen karttapalvelun tietoja lähialueen arvokkaista luontokohteista (SYKE 2022), lajihavaintotietoja (Suomen Lajitietokeskus 2022) sekä alueen kartta- ja ilma-kuva-aineistoja (Maanmittauslaitos 2022, Oulun kaupunki 2022). Vankila-alueelta ei ollut käytettävissä aikaisempia luontoselvityksiä.

3.2 Maastokartoitukset

Selvitysalueelle tehtiin kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys 25.8.2022. Maastokäynti kesti noin neljä tuntia ja sen toteutti FM biologi, luontokartoittaja EAT Sari Ylitulkkila.

Maastokäynnillä selvitettiin alueen luonnon yleispiirteet ja luonnonarvojen kannalta huomioitavat kohteet. Erityistä huomiota kiinnitettiin seuraaviin kohteisiin:

- vesilain (2:11 §) mukaan suojellut vesiluontotyyppit ja vesilain (3:2 §) tarkoittamat purot
- luonnonsuojelulain (4:29 §) mukaan suojellut luontotyyppit
- uhanalaiset luontotyyppit (Kontula & Raunio 2018), selvitysalue sijoittuu tämän luokittelun mukaan Etelä-Suomen alueelle
- suojelullisesti huomioitavien kasvilajien esiintymät
- luontodirektiivin liitteen IV (a) eläinlajeille soveltuvat elinympäristöt
- vieraslajien esiintymät

Maastokäynnillä selvitysalue kierreltiin läpi havainnoiden kasvillisuutta ja kasvilajistoa. Luontotyyppit sekä huomionarvoiset kasviesiintymät merkittiin karttapohjalle ja tarpeen mukaan GPS-tallentimelle. Alueen kasvilajistosta kirjattiin ylös putkilokasvilajiston valtalajit, luontotyyppien indikaattorilajit ja muut huomionarvoiset lajit, kuten haitalliset vieraslajit. Alueelta ei pyritty laatimaan täydellistä kasvilajilistaa.

Luontoselvityksen laadinnassa on käytetty ohjeistuksena teosta Mäkelä & Salo 2021.

4 Selvityksen tulokset

4.1 Luonnonympäristön yleispiirteet

Selvitysalue sijaitsee keskiboreaalaisella kasvillisuusvyöhykkeellä, Pohjanmaan alueella (3a), Oulun Pohjanmaan eliömaakunnassa (SYKE 2022). Suovyöhykkeenä on Pohjanmaan aapasuot (Maanmittauslaitos 2022).

Vankila-alueen kallioperä on graniittia ja maaperää karkeaa hietaa. Happamien sulfaattimaiden esiintymistodennäköisyys on arvoitu alueella välille hyvin pieni-pieni (GTK 2022).

4.2 Natura 2000 -alueet ja muut aluemaiset suojelukohteet

Lähin Natura-alue (FI1103004 Oulujoen suisto) sijaitsee yli 1,2 kilometrin etäisyydellä lännessä. Lähimmät luonnonsuojelualueet ovat Letonniemen alueella, noin 5,5 kilometriä selvitysalueelta luoteeseen. Lähin suojeluohjelmiin kuuluva kohde sijoittuu viisi kilometriä etelän suuntaan (LVO110247 Kempeleenlahden ranta).

Oulun edustalla on tärkeä lintualue, Oulun seudun kerääntymisalue. Kansainvälisesti tärkeän IBA-alueen raja-alue sijaitsee lähimmillään noin neljän kilometrin etäisyydellä merialueella. Kansallisesti tärkeän FINIBA-alueen raja-alue ulottuu Merikoskelle, noin 200 metrin etäisyydelle selvitysalueesta. Maakunnallisesti tärkeän MAALI-alueen raja-alue päättyy noin 1,2 kilometrin etäisyydelle selvitysalueesta länteen, Oulujoen suistoon.

Selvitysalueelle ei ole merkitty suojelumerkintöjä voimassa oleviin yleiskaavaan tai asemakaavaan (Oulun kaupunki 2022).

4.3 Selvitysalueen kasvillisuus

4.3.1 Luontotyytit ja lajisto

Selvitysalue koostuu aidatusta vankila-alueesta, jossa on rakennuksia ja laaja, suurimmalta osin hoidettu, puistomainen piha-alue. Piha-alueella on useita erikäisiä rakennuksia ja niitä ympäröiviä nurmialueita. Lisäksi alueella on asfaltti- ja sorapintaisia teitä ja paikoitusalueita, ja myös betonilaatoitettuja alueita (Kuva 2).

Kuva 2 Vasemmassa kuvassa pihanurmikkoa, oikealla laatoitettua etupihaa.

Piha-alueelle on istutettu puita ja pensaita. Lehtipuista suurin osa on aitojen reunustoilla kasvavia koivuja. Lisäksi piha-alueella ja sen reunoilla kasvaa pihlajia, tuomia, poppeli, haapoja, yksittäinen pylväshaapa ja vankilan edustalla, vankilan aidan ulkopuolella kookas lehmus. Vanhojen hallintorakennusten ympäröstössä on omenapuita sekä kookkaan tammen ja vaahteroiden ryhmä. Piha-alueella on myös havupuita: muutamia mäntyjä, kuusi ja pari sembramäntyä (Kuva 3).

Kuva 3 Vasemmallalla piha-alueen pihlajia ja havupuita (mänty, sembramänty). Oikealla hallintorakennuksen takana olevat kookkaat omenapuut.

Piha-alueelle on istutettu useita pensaita: taikinamarjaa, puna- ja mustahekkua, ruusua, marja-aroniaa, unkarinsyreeniä, terttuseljaa, tuoksuvatukkaa, isotuomipihlajaa, siperianhernepensasta, orapihlajaa ja pensashanhikkia (Kuva 4). Perennoista istutuksissa on muun muassa angervoja ja vuorenkilpeä.

Kuva 4 Vasemmalla herukkapensaita, oikealla pensashanhikka.

Aitojen vierustojen ajoittain niitetyillä pientareilla kasvaa heinien ohella monia ruohokasveja, muun muassa voikukkaa, kannusruohoa, apiloita, siankärsämöä, nokkosta, rönsyleinikkiä, piharatamoa, pietaryrttiä, syysmaitiaista, pihasauniota, koiranputkea ja ukonputkea. Vankilan muurin juurella on sorapäälystettä, jossa on sammalpintaa ja paikoin yksittäisiä putkilokasveja, kuten voikukkaa, maitohorsmaa, leskenlehteä ja peltokortetta (Kuva 5).

Kuva 5 Vasemmalla Kenttätien varren aidan reunusta. Oikealla voikukka muurin juurella.

Piha-alueella on kolme maakellaria, joiden katoilla ja reunustoilla on monilajista, niittymäistä kasvillisuutta. Lajistoa muodostavat muun muassa kultapiisku, siankärsämö, voikukka, ojakärsämö, syysmaitiainen, leskenlehti, hii-renvirna, rönsyleinikki, kissankello ja punanata. Korkeampaa kasvustoa muodostavat pietaryrtti, sarjakeltano, pujo, nokkonen, mesiangervo, koiranputki, hevонhierakka, pelto-ohdake ja heinistä muun muassa ruokohelvi, juolavehnä ja niittylauha. Paikoin myös kellareiden reunustoilla on tuomen, pihlajan ja poppelin vesoja (Kuva 6).

Kuva 6 Maakellarien kumpujen kasvillisuutta.

Hoidetuilla nurmialueilla kasvaa heinien lisäksi muun muassa ketohanhikkia, niittyhumalaa, voikukkaa, syysmaitiaista ja apiloita. Paikoin piha-alueelle on levinnyt laajemmiksi kasvustoiksi vuohenkelloa ja vuohenputkea.

Selvitysalueen koillisosassa on laaja joutomaakenttä, jolla on paikoin soraa, paikoin läjitettyä täyttömaata ja kivikasoja. Joutomaakenttiä kutsutaan ruderattimaiksi eli uudiskasvualueiksi, ja ne ovat tyypillisesti monilajisia. Matalampikasvuisempia, soraisempia kohtia hallitsevat muun muassa pihasaunio, rönsyleinikki, leskenlehti, keto-orvokki, piharatamo, kannusruoho, syysmaitiainen, peltohanhikki ja peltosaunio. Korkeakasvuisemmilla kohdilla ja erityisesti aidan vierustoilla kasvavat muun muassa pelto-ohdake, pujo, pietaryrtti, nokkonen, maitohorsma, hevонhierakka, seittitakiainen, ukonputki ja koiranputki. Heinistä kentällä kasvavat muun muassa ruokohelpi, juolavehnä, timotei ja nurmilauha. Lisäksi kentällä on haavan, tuomen, harmaalepän ja orapihlajan taimia (Kuva 7).

Kuva 7 Kuvia joutomaakentältä.

4.3.2 Luontoarvokohteet

Selvitysalueella ei esiinny luonnonsuojelulain (4:29 §) mukaisia suojeltavia luontotyyppejä, vesilain (2:11 §) mukaisia suojeltavia vesiluontotyyppejä (läheteet, alle hehtaarin kokoiset lammet, norot) tai vesilain (3:2 §) tarkoittamia puroja. Alueella ei myöskään ole metsälain (3:10 §) mukaisia metsäluonnon arvokkaita elinympäristöjä. Alueella ei ole suojeltuja luonnonmuistomerkkejä (luonnonsuojelulaki 3:23 §; Oulun kaupunki 2022).

Selvitysalue on kasvillisuudeltaan vahvasti kulttuurivaikutteinen. Alueella ei esiinny uhanalaisten luontotyyppien luokittelun mukaisia luontotyyppejä (Kontula & Raunio 2018).

Selvitysalueella ei havaittu uhanalaisia tai muutoin suojelullisesti huomioitavia kasvilajeja. Alueelta ei ole dokumentoitu aiemminkaan havaintoja huomioitavista kasveista (Suomen Lajitietokeskus 2022).

Oulun vankila-alueen lähiympäristöstä on dokumentoitu muutamia perämerenketomarunan (*Artemisia campestris* subsp. *bottnica*) esiintymiä, jotka keskittyvät lähellä kulkevan rautatien varteen. Tiukasti suojellun perämerenketomarunan tyypillisiä kasvupaikkoja ovat rautateiden ja maanteiden pientareet. Lajia ei havaittu vankila-alueella.

4.3.3 Vieraslajit

Piha-alueella havaittiin neljää vieraslajia (Kuva 8–Kuva 11, liite 1). Terttuselja (*Sambucus racemosa*), viitapihlaja-angervo (*Sorbaria sorbifolia*), isotuomipihlaja (*Amelanchier spicata*) ja rikkapalsami (*Impatiens parviflora*) kuuluvat kaikki kansallisen vieraslajistrategian (VN 2012) lajeihin.

Vieraslajisiintymistä on tehty asianmukaiset vieraslaji-ilmoitukset. Selvitysalueelta ei ole kirjattu muita vieraslajiesiintymiä (Vieraslajit.fi 2022).

Kuva 8 Tertuseljapensas talon reunustalla.

Kuva 9 Pieni viitapihlaja-angervo piharakennuksen takana.

Kuva 10 Isotuumipihlajaa piha-alueella.

Kuva 11 Rikkapalsamia vankilan aidan alla.

4.3.4 Muut kasvihavainnot

Vankila-alueen joutomaakentällä sekä vankilan edustalla, Nahkatehtaankadun pientareella kasvaa vähäisesti valkomesikkää (*Melilotus albus*, Kuva 12). Mielinkiintoinen tulokaslaji on saapunut Oulun seudulle 1800-luvun alkupuolella purjelaivojen mukana olleen painolastimaan mukana. Valkomesikkä on viime aikoina levinnyt tehokkaasti ympäri kaupunkia.

Kuva 12 Valkomesikkää vankilan aidan vierellä, aidan ulkopuolella. Piennar on niitetty ja valkomesikkä kasvaa epättyypillisen matalana.

4.4 Eläimistö

4.4.1 Maastokäynnillä tehdyt havainnot

Kasvillisuus selvityksen yhteydessä alueella nähtiin mustavaris, harakka, varis, räkättirastaita ja muutamia pikkulintuja, muun muassa peippoja. Selvitysalueella oli ollut useita pikkulintujen pönttöjä. Pöntöt olivat huonokuntoisia ja ne oli irrotettu puista (Kuva 13).

Vankilan punatiilisten rakennusten seinien yläosissa on paikoin pieniä reikiä, jotka saattavat soveltua pikkulinnuille (Kuva 13). Myös laajalla piha-alueella, joutomaakentällä ja kookkailla lehtipuilla voi olla merkitystä linnustolle. Suomen Lajitietokeskuksen (2022) tiedoissa ei ole alueelta lintuhavaintoja. Selvitysalueella on syytä tehdä pesimälinnustoselvitys.

Kuva 13 Vanha linnunpönttö puun juurella. Oikealla rakennuksen seinällä, räystäään alla oleva reikä.

Piha-alueen koillisosan joutomaalla lenteli aurinkoisena päivänä runsaasti neitoperhosia, nokkosperhosia ja amiraaleja. Päiväperhoset viihtyivät erityisesti pelto-ohdakkeiden kukinnoissa (Kuva 14, Kuva 15).

Kuva 14 Joutomaakentän pelto-ohdakkeilla oli paljon neitoperhosia (vasen kuva) ja muutamia nokkosperhosia.

Kuva 15 Amiraaliperhonen.

Lisäksi piha-alueella pyöri useita oravia (Kuva 16). Vankilan alueella on liikku-
nut syksyn 2022 aikana myös kettu.

Kuva 16 Vankilan pihalla liikkui oravia.

4.4.2 Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajit

Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajit ovat tiukasti suojeltuja. Näiden lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä, ja vaatii poikkeusluvan. Lajeihin kuuluvat muun muassa liito-orava, viitasammakko ja lepakot. Lajeista ei ole dokumentoitu havaintoja selvitysalueelta tai sen välittömästä ympäristöstä (Suomen Lajitietokeskus 2022).

Oulun vankilan alueella luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeista voisi esiintyä lepakoita. Varsinaisen vankilarakennuksen lisäksi alueella on useita vanhoja puurakennuksia, joissa voi olla asumattomia tiloja. Alueella on myös kolme maakellaria. Esimerkiksi vinteillä ja kellareissa voi olla potentiaalisia lepakkojen levähdys- ja talvehtimispaikkoja (Kuva 17, Kuva 18). Kohteella on syytä tehdä lepakkoselvitys.

Kuva 17 Pihalle nähtävä vanhoja rakennuksia.

Kuva 18 Vasemmalla yksi alueen maakellareista. Oikealla kookas reikä vanhan rakennuksen sokkelissa.

Selvitysalue ei ole liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä eikä alueella esiinny viitasammakolle soveltuvia kutupaikkoja.

5 Maisemapuut

Selvitysalueella on muutamia komeita puita, jotka kannattaa huomioida ja mahdollisuuksien mukaan säilyttää. Silmämääräisen tarkastelun perusteella puut olivat hyväkuntoisia, ja lehtipuissa lehvästöt kauttaaltaan kunnossa. Maisemapuiden sijainnit on merkitty liitteeseen 1.

Alueen eteläreunalla, Kenttätien puolella on aidan sisäpuolella pitkä koivurivi (Kuva 19). Myös pihan pohjoisosassa, Salmelantien reunalla on aidan sisäpuolella koivurivi. Koivut ovat ainakin enimmäkseen riippakoivuja.

Kuva 19 Selvitysalueen eteläreunalla aidan laidalla on koivurivi. Oikealla kuva vankilan aidan ulkopuolelta.

Keltaisten puurakennusten välisellä pihalla on kaksi leveähköä mäntyä ja pihatievarressa yksittäinen leveäöksäinen mänty (Kuva 20, Kuva 21).

Kuva 20 Pihaluheen petäjät kuvattuna eri suunnista.

Kuva 21 Yksittäinen leveäoktainen mänty.

Vankilan etupihalla on kookas tammi ja sen vierellä kaksi kookasta vaahteraa (Kuva 22).

Kuva 22 Etupihan kookkaat tammi (vasemmalla) ja vaahterat (oikealla).

6 Johtopäätökset ja suositukset

Oulun vankilan alueelle tehtiin kesällä 2022 kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys alueen kaavoituksen tarpeisiin.

Selvitysalue koostuu vankilan rakennuksia ympäröivästä piha-alueesta, jolla on hoidettuja nurmialueita, puu- ja pensasistutuksia, pikkuteitä ja pysäköinti-alueita. Piha-alueen koillisnurkalla on laajempi joutomaakenttä.

Selvitysalueella ei esiinny luonnonsuojelulain, vesilain tai metsälain mukaisia arvokkaita luontotyyppisiä. Alueella ei ole myöskään uhanalaisia tai silmälläpidettäviä luontotyyppisiä eikä luonnonmuistomerkkejä. Selvitysalueella ei ole havaittu suojellisesti huomioitavien lajien esiintymiä.

Vankila-alueella on muutamia maisemapuita, joita kannattaa mahdollisuuksien mukaan hyödyntää alueen tulevaa maankäyttöä suunniteltaessa. Varsinkin vanhoja hallintorakennuksia ympäröivällä piha-alueella on valmiiksi puisto- maista ja viihtyisää kulttuuriympäristöä kookkaine puineen ja pensasistutuksi- neen. Maisemapuut olivat silmämääräisen tarkastelun perusteella hyväkuntoi- sia.

Selvitysalueella havaittiin haitallisten vieraslajien esiintymiä. Niiden osalta Vie- raslajit.fi -sivustolla (2022) on suositeltu seuraavia toimenpiteitä:

- Viitapihlaja-angervo: Voimakkaasti leviävä laji (maarönsyt, siemenet). Viitapihlaja-angervon leviämistä voi rajoittaa esim. juurimaton avulla. Siemeniä tuottavien pensaiden viljelyä kannattaa välttää.
- Isotuomipihlaja: Lajin viljelystä tulisi vähitellen luopua ja istutuksia voi korvata muulla lajilla. Isotuomipihlajan marjat ovat syötäviä. Ne kannattaa kerätä pensaista ennen lintuja, jotka syövät marjoja ja levittävät isotuomipihlajan siemeniä.
- Terttuselja: Yksittäisistä pensaista ei ole suurempaa haittaa muulle luonnolle, lajia suositellaan poistettavaksi lähinnä suojelualueilta ja metsistä. Terttuseljan marjat ovat hieman myrkyllisiä. Linnut kuitenkin syövät marjoja ja levittävät siemeniä.
- Rikkapalsami: Yksivuotinen ruoho, joka leviää siemenistä. Kasvustot kannattaa hävittää kitkemällä viimeistään ennen siementen kypsymistä. Rikkapalsamin pienet siemenet kulkeutuvat helposti mullan ja kenkien mukana uusille kasvupaikoille, joten siemeniä sisältäviä kasvinosia kannattaa käsitellä huolellisesti.

Laajalla piha-alueella, rakennuksilla ja kookkailla lehtipuilla voi olla merkitystä linnuston kannalta. Alueella on syytä tehdä pesimälinnustoselvitys.

Piha-alueella on useita vanhoja rakennuksia, joissa saattaa oleskella lepakoita. Kohteella on syytä tehdä lepakkoselvitys. Alueella ei ole liito-oravalle tai viitasammakoille potentiaalisia elinympäristöjä.

7 Lähteet

AFRY Finland Oy 2022. Oulun vankilan maisemaselvitys. Senaatti-kiinteistöt.

BirdLife Suomi ry 2022. Tärkeät lintualueet. <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/>

GTK 2022.

Happamat sulfaattimaat. <https://gtkdata.gtk.fi/Hasu/index.html>

Maankamara-karttapalvelu. <https://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Kontula T. & Raunio, A. (toim.) 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Luontotyyppien punainen kirja. Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö. Suomen ympäristö 5/2018. Osat 1 ja 2.

Maanmittauslaitos 2022. Paikkatietoikkuna. www-sivut: <https://www.paikkatietoikkuna.fi/>

Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontovaikutukset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021. Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö.

Oulun kaupunki 2022. Karttapalvelu. <https://kartta.ouka.fi/ims>

Suomen Lajitietokeskus 2022. Tietopyyntö 22.8.2022. <https://laji.fi>

Suomen metsäkeskus 2022. Eriyisen tärkeät elinympäristökuviot (tarkistettu 12.9.2022). <https://metsakeskus.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=a29ae4c4eb7240f0895d4ff93f04df1c>

SYKE (Suomen ympäristökeskus) 2022. Ympäristöhallinnon avoimet ympäristötieto-järjestelmät. <http://www.syke.fi/avointieto>

Vieraslajit.fi 2022. <https://vieraslajit.fi/>

Liite 1. Selvitysalueen rajausta, maisemapuut, vieraslajit ja valokuvien ottopaikat (V = vasen, O = oikea).

